

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ

(оглядова довідка за матеріалами преси,
Інтернету та неопублікованими документами
за листопад 2017 року)

З нагоди **Всеукраїнського дня працівників культури та майстрів народного мистецтва**, який щороку відзначається 9 листопада, по Україні пройшли урочистості, святкові заходи, відзначення державними нагородами, преміями тощо. За вагомий особистий внесок у розвиток української культури і мистецтва, багаторічну плідну працю та високу професійну майстерність *орденом князя Ярослава Мудрого IV ступеня* нагороджено композиторів В. Сільвестрова та Є. Станковича; *орденом «За заслуги» II ступеня* – директора Львівського державного коледжу декоративного та ужиткового мистецтва імені І. Труша В. Отковича (посмертно), театрального режисера та продюсера С. Проскурню, керівника Національного будинку органної та камерної музики України В. Стасюка, поета, публіциста М. Шевченка; *орденом «За заслуги» III ступеня* – артиста оркестру Запорізької обласної філармонії А. Нетребу, майстра художньої обробки деревини В. Сідака, артиста Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької Я. Юхницького. Також багатьом діячам культурної сфери було *присвоєно почесні звання*.

У рамках **відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років** та *100-річчя проголошення Української Народної Республіки* у Києві, під стінами Головного штабу, 15 листопада відкрито виставку *«100 років боротьби: Українська революція 1917–1921»*, яка включає понад 250 документів і фотографій про 10 провідників революційного руху та різні аспекти творення української державності на початку минулого століття. Представлено документи, присвячені Центральній Раді, Гетьманату, Директорії УНР і ЗУНР, українському Криму, флоту, військовому будівництву і дипломатії, українським грошам, символіці, освіті та культурі. Експозиція з 20 банерів діятиме до кінця року. У Муніципальній галереї мистецтв Деснянського району міста 22 листопада відкрито виставку портретів (графіка, живопис, скульптура) героїв Української революції під назвою *«Від Мамаєва до Болбочана»*. У Запорізькому обласному краєзнавчому музеї демонструвалася експозиція *«Народна війна»*, створена Київським товариством «Меморіал» ім. В. Стуса і Громадянським інститутом історичної пам'яті, у Рівненському

обласному краєзнавчому музеї – *виставка про діячів УНР*, які мешкали на Рівненщині у 20–30-ті рр. ХХ ст. Пройшли конференції: у Львові – науково-практична «Українська революція 1917–1921 рр.: історичний досвід та державницька традиція», у Чернівцях – «Феномен народної республіки в українській революції 1917 р.». У Хмельницькому відбулися II краєзнавчі читання «Українська революція 1917–1921 рр. на Шепетівщині. Події. Постаті. Наслідки» та відкрито меморіальну дошку М. Грушевському. Крім того, в культурно-освітніх закладах відбулися тематичні інформаційні та навчально-виховні заходи, дискусії, в музеях – експозиції архівних документів, речових пам'яток і фотоматеріалів, у бібліотеках – книжкові виставки, спрямовані на донесення інформації про події тих часів.

25 листопада українцями та світом **вшановано пам'ять жертв Голодомору 1932–1933 років**. Національні жалобні заходи під гаслом «Голодомор – помста за свободу, помста за революцію» за участі керівників держави, представників релігійних конфесій, громадськості, медіа та гостей пройшли цього дня у столиці біля Меморіалу жертв Голодомору. Відбулася загальнонаціональна хвилина мовчання та *всеукраїнська акція «Запали свічку»*. У Національній філармонії України пройшов *концерт «Пам'яті жертв Голодомору»* за участі симфонічного оркестру філармонії під орудою Р. Кофмана, Ансамблю академічної музики ім. Б. Лятошинського Національного будинку органної і камерної музики України, камерного хору «Кредо» та солістів: А. Родіної (сопрано), М. Березовської (мецо-сопрано), О. Чувпила (тенор) та А. Маслакова (бас-баритон). У рамках заходу було представлено світову прем'єру київського композитора О. Родіна «Реквієм». У Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка 24 листопада та 26 – у Національному палаці мистецтв «Україна» відбулася *благодійно-просвітницька акція «Свічка пам'яті»* за участі Міністра культури України Є. Нищука, співачки та телеведучої А. Рудницької, акторки та режисера К. Степанкової та інших. Під час заходу пройшла лекція історика Л. Гриневич про Голодомор 1932–33 років, прозвучали народні псалми від гурту «Стодивниця» й духовна музика у виконанні хору Київської православної богословської академії «Ахїос». А 21 листопада у Національному музеї літератури України за участі історика Я. Файзуліна, письменниці-дослідниці голодомору Н. Суходольської та художника В. Франчука відбулася *літературно-мистецька акція «Запали свічку пам'яті»*. До цієї трагічної дати у Національному музеї «Меморіал жертв Голодомору» відкрилися *виставки*: музейна «Розірване коло» та документально-публіцистична «Нас вбивали, бо ми українці...»; у Національному музеї історії України – «Голодомор: Правда і Кривда», у Музеї театрального, музичного та кіномистецтва України – «97». Пророцтва Миколи Куліша». В областях пам'ять жертв Голодомору вшановано різними заходами: концертами, виставами театрів, тематичними вечорами, виставками тощо. У Львівській обласній філармонії відбувся *концерт «Дзвони пам'яті не замовчать»*, де вперше виконано Третю симфонію Б. Лятошинського, написану під впливом подій 1932–1933 років, що була раніше заборонена. У Чернігівському обласному художньому музеї ім. Г. Галагана пройшла фотодокументальна виставка «Масовий голод 1946–1947 років в радянській Україні» з Національ-

ного музею «Меморіал жертв Голодомору» та багато інших. Історії геноциду українців було присвячено *Міжнародну науково-практичну конференцію «Проблеми дослідження Голодомору у XXI ст.: цифри, джерела, висновки»*, яка відбулася у Києві 16 листопада. Також пройшли *круглі столи*: «Століття на силля» – у Музеї пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років Державного історико-культурного заповідника «Межибіж», що на Хмельниччині; «Голодомор 1932–1933 років – наша печаль і скорбота» – у Чернігівській ОУНБ ім. В. Г. Короленка. Крім того, відбулись літературно-мистецькі акції, покази фільмів, презентації книг, лекції, екскурсії, в бібліотеках України – дні, години, уроки пам'яті та скорботи, імпрези, книжкові виставки та багато іншого.

21 листопада в Україні вшановано громадянський подвиг учасників Помаранчевої революції та революції Гідності – **відзначено День Гідності та Свободи**. У столиці за участі перших осіб держави, представників родин загиблих, поранених майданівців та активістів революції Гідності біля пам'ятного хреста Героям Небесної Сотні та на Алеї Небесної Сотні пройшли спільний поминальний молебень, запалення поминальних лампадок, покладання квітів тощо. За підтримки Міністерства культури України на сцені Міжнародного центру культури та мистецтв відбулася *пам'ятна мистецька Академія*, в рамках якої за участі н. а. України Є. Нищука, акторки театру і кіно Р. Зюбіної у супроводі Державного академічного естрадно-симфонічного оркестру України, а також Львівської державної академічної чоловічої хорової капели «Дударик», відбувся концерт «Космос очей Майдану» та музична вистава «Ремінісценції. UA» Львівського балету «Життя». У Національній філармонії України у рамках XII Міжнародного фестивалю мистецтв «Діалоги культур» пройшов *концерт «Хорал безсмертя» («Майдан-еволюція»)*, що увійшов до Міжнародного концертного циклу «Елітні вечори камерної музики Євгенії Басалаєвої». 15 листопада у Києві та 25 – у Львові сестрами Тельнюк за участі Г. Гладія, Н. Стригуна та Заслуженого академічного ансамблю пісні і танцю Збройних сил України презентовано *програму «Шлях до Свободи»*, створену на основі музики сестер Тельнюк та текстів з книги «Літопис самовидців: дев'ять місяців українського спротиву». 22 листопада в київському Будинку кіно відбулося офіційне представлення проекту колективного літопису учасників Євромайдану та Революції гідності, який стартував у мережі Facebook під хештегом «*#мійМайдан*».

Крім того, у столиці *експонувалися виставки*: на майдані Незалежності – «Майдан: ландшафти пам'яті» про ключові етапи, перебіг подій, почуття, перемоги і втрати Революції Гідності, у Національному музеї історії України – «Український Схід», у Національному історико-архітектурному музеї «Київська фортеця» – фоторобіт «Майдан – фортеця духу», у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого – патріотичного плаката Ю. Неросліка «Україна – сучасна Спарта». У Міській спеціалізованій молодіжній бібліотеці «Молода гвардія» відбулась мультимедійна презентація «Революції, що нас змінили». Навпроти центрального входу до Верховної Ради *відкрито монумент пам'яті Небесного легіону*. Меморіальні, урочисті і культурно-мистецькі заходи за участі представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, духівництва, громадськості, учасників революційних подій в Україні у 2004-му

та 2013–2014 роках, учасників АТО в Донецькій і Луганській областях пройшли по всій Україні. Крім того, протягом місяця у закладах освіти та культури відбувалися тематичні просвітницькі заходи: перегляди фільмів, презентації книг, виховні години, бесіди та дискусії, конференції, тематичні та зустрічі за «круглим столом» тощо. Бібліотеками проведено книжкові виставки, вечори та години пам'яті, дні інформації, уроки історії, історичні екскурси, уроки патріотизму та мужності, поетичні читання та багато іншого.

Завершилося *відзначення в Україні 500-річчя Реформації*. Упродовж місяця у Рівненському краєзнавчому музеї працювала виставка «Реформація: від витоків до сьогодення», до 10 листопада у Дніпрі – експозиція із 30 банерів, присвячена історії Реформації та її постатям. Підведенню підсумків Року Реформації було присвячено форум «Реформація: уроки історії та завдання на майбутнє», який протягом 3–5 листопада за участі державних, політичних, культурних діячів та духівництва пройшов у столичному Палаці «Україна».

В Україні тривають заходи до *100-річчя від дня заснування Української академії мистецтв*. У столичному Центрі української культури та мистецтва 17 листопада відкрито виставку «Навколо мого буття». В експозиції представлено твори видатних українських майстрів пейзажу І. Штільмана, Д. Шавикіна, В. Костецького, С. Григор'єва, І. Тихого, В. Пузиркова, життя і творчість яких були тісно пов'язані з Академією. З 22 листопада в Ornament Art Space відкрито виставку картин перших професорів академії, а також іменитих випускників до 1940-х років під назвою «Витоки/100-річчя Української академії мистецтв», яка триватиме до 10 грудня. У Музеї сучасного мистецтва України 16 листопада в рамках відкриття виставки «Родина. Майстерність. Традиція», присвяченої мистецтву родини Красних-Ольхових, відбулася презентація каталогу І. Красного до його 100-річчя та ювілею Академії Мистецтв, в якій митець викладав майже півсторіччя.

23–24 листопада в Києві відбулася *Міжнародна наукова конференція «Культурно-мистецька освіта на сучасному етапі: прагнення, виклики та перспективи»*. Участь у заході взяли понад 200 фахівців майже з усіх регіонів України, представники Міністерства культури України та мистецьких шкіл з Німеччини, Польщі, Латвії, Естонії. На чотирьох сесіях заходу було презентовано та обговорено європейські моделі організації вищої мистецької освіти, окреслено основні напрями політики Міністерства культури України щодо культурно-мистецької освіти у середньостроковій перспективі, представлено стандарти вищої освіти спеціальностей галузі знань «Культура і мистецтво», проведено дискусії щодо місця та ролі культурно-мистецьких коледжів в системі спеціалізованої освіти та обговорено проект Концепції сучасної мистецької школи.

Міжнародна конференція «Європейський та український рік культурної спадщини: співпраця, перспективи, виклики» пройшла 9–10 листопада в Івано-Франківську. Захід організовано Національним Бюро «Креативна Європа» за підтримки European Union in Ukraine та у співпраці з Міністерством культури України. У ньому взяли участь науковці та дослідники культурної спадщини, керівники профільних установ, представники місцевої влади, культурні менеджери та громадські діячі з різних регіонів України та іноземні гості. Відбувся

обмін досвідом з відродження, збереження, музеєфікації культурної спадщини, в т. ч. у сфері охорони всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО, було представлено кейси проектів міжнародної співпраці у цій царині, обговорено перспективи проведення року культурної спадщини в Україні та розпочато розробку рекомендацій щодо реформування даної сфери та можливостей її використання для потреб туризму. Крім того, відбулася панельна дискусія з питання збереження національної культурної спадщини.

Близько 70 фахівців в галузі культури і мистецтва з різних міст України: Дніпра, Тернополя, Чернівців, Львова та Маріуполя 11 листопада в Івано-Франківську на *форумі «Культурні проекти: ефективні практики у регіонах»* обговорили актуальний стан культури в регіонах, зокрема в малих містах. Захід пройшов у рамках програми «Наступний Проект» платформи «Тепле Місто». Мета події – створення можливості осмислення, пошуку рішень та співпраці для представників мистецького середовища, студентів Інституту мистецтв та менеджерів культури. Серед тем, що обговорювалися: «Арт-інструменти маркетингу: мистецтво не заради мистецтва»; «Мистецькі інтервенції в публічних просторах»; «Постіндустріальна реальність та сучасне мистецтво» та інші.

Культура і АТО. Підтримка постраждалих на Сході України

2–5 листопада у Луцьку після 16-річної перерви пройшов *Фестиваль української співаної поезії та авторської пісні «Оберіг»*, який було присвячено воїнам ОУН-УПА, героям Небесної Сотні і всім військовослужбовцям, які захищають нашу країну на сході. У конкурсі в номінаціях «Авторська пісня» та «Співана поезія» змагалось 47 учасників із Київської, Рівненської, Львівської, Чернівецької, Донецької, Тернопільської та Волинської областей. Володарем Гран-прі став З. Медюх із Стрия Львівської області за авторські патріотичні та ліричні пісні про АТО. Також під час заходу виступили колишні лауреати «Оберегів», а також дует «Простір музики», Академічний камерний оркестр «Кантабіле» Волинської обласної філармонії під орудою Т. Рівця, лідер гурту «Шабля» В. Гейзер, Ю. Поліщук, В. Нестерук, В. Жданкін та інші. Зібрані кошти спрямовано на потреби 14-ї ОМБ, що дислокується у Володимирі-Волинському.

З ініціативи громадської організації «Запорізьке обласне об'єднання інвалідів та ветеранів АТО» у рамках обласної програми «Назустріч людям» 25 листопада у Запоріжжі відбувся *I Фестиваль української національної творчості патріотичного спрямування «З вірою в Україну»*. У заході взяло участь 30 творчих колективів та солістів. Відкрила фестиваль з. а. України І. Гапон, також виступили співак і композитор А. Сердюк, військові оркестри 55-ї окремої артилерійської бригади та військової частини 3029 Національної гвардії. Переможці не визначалися, але пам'ятні дипломи отримали всі учасники заходу.

Мистецька акція «Пліч-о-пліч» за урядовим проектом «Український Схід» зібрала аншлаг у Сватовому Луганської області. Серед артистів – А. Рудницька, Б. Севост'янов, Ель Кравчук та інші.

Протягом листопада пройшов ряд *благодійних культурно-мистецьких заходів*, кошти від яких пішли на допомогу армії, на реабілітацію учасників АТО,

або ж як допомога мешканцям Сходу: у Києві, у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого за участі н. а. України Г. Яблонської – добродійна акція на допомогу тяжкопораненому бійцю АТО О. Осіпову у рамках благодійного проекту «Непереможні»; у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара» – виставка-аукціон «Для бійців від митців» (ікони, живопис, графіка та вітражі 60 митців з Києва, Львова, Луцька, Івано-Франківська, Тернополя); у львівській ветеранській ресторації «Патріот» – виставка-аукціон картин учасників АТО, які брали участь у реабілітаційних проектах «Творчої кріівки»; у кінотеатрах України – акція «25°C. Постав холод на паузу» (серія благодійних кінопоказів українських стрічок, на яких збиратимуть кошти на опалювання для мешканців прифронтових селищ на сході України).

У київському фонді «Ізоляція» експонувалася виставка робіт волонтера, добровольця та фотографа О. Кромпляса «Камуфляж», присвячена воїнам-добровольцям, а у галереї «Білий світ» – робіт 18 підлітків із прифронтових сіл і селищ Донбасу, створені за 10 днів дії мистецької резиденції NEW GENERATION (соціальний арт-проект) у селищі Хрулі Полтавській області; у Волинському краєзнавчому музеї – «Неоголошена війна. Волинський рахунок» зі стендом про історію полку «Азов»; у тернопільському Українському домі «Перемога» – волонтерського фотопроєкту «Якби не війна»; у Дніпропетровській облдержадміністрації – світлин «Заради них»; у Ветеранському центрі соціальної реабілітації учасників АТО у Полтаві – фотографій «В об'єктиві війни. Жіночий погляд»; в Івано-Франківську – «Портрети добровольців на війні» харківського художника, культуролога, журналіста та добровольця АТО С. Пущенка (мандрівна).

Відбулася чергова передача книг до однієї з бібліотек міста Покровська на Донеччині та проведено зустріч з читачами у рамках *Всеукраїнської благодійної акції «Книжка на схід»*.

МУЗИКА

Марафон імпрез – *VI Міжнародний фестиваль «Відкриваємо Падеревського»* – тривав з 6 по 30 листопада у Львові (основна локація заходу), Києві та Варшаві. У програмі фестивалю прозвучала симфонічна та оперна музика, фортепіанний речиталь та джаз польських та українських композиторів. У заході взяли участь Академічний симфонічний оркестр Львівської філармонії, Симфонічний оркестр Львівської національної опери, Симфонічний оркестр Київського національного театру оперети, Молодіжний оркестр PADERWSKI, а також українська композиторка Л. Сидоренко, піаністка М. Гумецька та інші. Серед спеціальних подій фестивалю: гала-концерти пам'яті І. Падеревського, М. Сембріх-Коханської та С. Крушельницької, вручення відзнаки PADEREWSKI, виставка скульптур А. Ренеса «В колі музики й історії». Фінальним акордом заходу, присвяченим до 25-річчя встановлення дипломатичних відносин між Польщею та Україною, став симфонічний концерт у Київському національному академічному театрі оперети за участі українських солістів: М. Гумецької (фортепіано), Є. Крука (скрипка), диригента О. Мадараш та симфонічного оркестру театру оперети.

З 9 по 18 листопада у Чернівецькій обласній філармонії ім. Д. Гнатюка пройшов *Фестиваль класичної музики «Буковинський листопад»*. Відкрився захід світовою прем'єрою творів німецького композитора Дж. Меєрбера (фінальний хор з його першої опери «Обітниця Їфтах») та ізраїльської композиторки А. Сегал («Фути смерті» на слова чернівецького поета П. Целана), а також прем'єрою в Україні симфонії П. Бен-Хаїма у виконанні Академічного симфонічного оркестру, Академічного камерного хору «Чернівці», солістів Чернівецької обласної філармонії. Також відбулися концерти: органістки О. Удрас з Одеси за участі С. Дейбук з Чернівців (сопрано); н. а. України А. Баженова (скрипка) та з. а. України К. Баженової (фортепіано); з. а. України Л. Шапко та н. а. України П. Чеботова; струнного квартету «Chernowitzer» під назвою «Вікно в Америку». Крім того, участь взяли: Академічний камерний оркестр «Саргіссіо», квінтет дерев'яних духових інструментів «NOTA BENE», Камерний ансамбль духових інструментів «BUKOVYNA BRASS» та інші. Завершився фестиваль концертом Академічної хорової капели «Орея» Житомирської обласної філармонії.

VIII Міжнародний фестиваль інструментальної музики «Сонячні кларнети» пройшов у Житомирі 22–24 листопада. На кращих сценічних майданчиках міста та просто неба у виконанні провідних музикантів України, Вірменії, Білорусії, Сербії, Молдови, Німеччини, Швейцарії прозвучали твори відомих композиторів минулого та сучасності для кларнета і саксофона. Традиційно відбулися майстер-класи провідних фахівців музичних вишів України та зарубіжжя. У рамках фестивалю на мистецькій алеї Коледжу культури і мистецтв імені І. Огієнка відкрито пам'ятні знаки трубі та диригентському пульта, а також пройшла виставка-презентація духових інструментів французької фірми «Selmer». Завершився захід концертом Національного президентського симфонічного оркестру у Житомирській обласній філармонії ім. С. Ріхтера.

У Києві на різних локаціях з 26 листопада по 1 грудня тривав *III Міжнародний конкурс молодих диригентів імені Стефана Турчака*, який був заснований Міністерством культури України та Київською міською державною адміністрацією та проводиться 1 раз на 4 роки. Відкрився захід балетом-феєрією П. І. Чайковського «Спляча красуня» за мотивами казок Ш. Перро, постановником якої був С. Турчак. У конкурсі взяв участь 21 молодий диригент із України, Польщі, Іспанії, Білорусі, Франції, Німеччини, Сінгапура, Ірану, Румунії та Швейцарії. Українці здобули другу премію – І. Чередніченко та третю – Н. Якобенчук. Заключний концерт лауреатів пройшов у Національній філармонії України в супроводі Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України під орудою В. Сіренка.

Тріо мультиінструменталіста з Коломиї М. Ватутіна, українсько-білоруське тріо О. Яровенка, а також музиканти з Білорусі, Швеції та Данії 12 листопада взяли участь у *VIII Київському міжнародному фестивалі блюзу*. Також у супроводі українських музикантів виступив блюзмен з Данії Біг Крік Слім. В акустичному шоу прозвучала як класика блюзу, так і авторські композиції.

Впродовж 10–13 листопада у Києві відбувся *II Фестиваль All Music Is Jazz*, у рамках якого пройшли джазові живі виступи в поєднанні з клубною музикою, нічні діджей-сети, вечірні джем-сейшени, а також освітні майстер-класи та Q&A. Окрім зарубіжних музикантів та гуртів з Німеччини та США, у заході взяли участь український квінтет басиста Д. Дудка, який своєю оновленою джазовою програмою відкрив захід, музикант А. Кириченко з експериментальним електроакустичним проектом «Overt» (в основі музики – плейбеки, на які накладаються скупі партії труби або флюгельгорна, кларнета чи віолончелі), а також колектив молодих українських музикантів Jazzworkshop Orchestra під орудою Д. Холленбека.

У Національній філармонії України 24 листопада відбувся *Міжнародний проект «Музика є вищим одкровенням»*, організований Міністерством культури України у партнерстві з Європейським союзом музичних конкурсів для молоді. Це спільний концерт, на якому виступили юні музиканти з Німеччини, Данії, Австрії, Хорватії, Сербії та України, яку представляли учні державних спеціалізованих музичних шкіл-інтернатів: Ігараші Кента (саксофон) та В. Макарова (кларнет) з Києва, М. Клименко з Чорноморська Одеської області (фортепіано), В. Молдаванов з Одеси (віолончель), Є. Раковська з Харкова (арфа), П. Гільченко зі Львова (кнопковий акордеон). Під час спільного концерту у супроводі камерного симфонічного оркестру та хору Київської державної спеціалізованої музичної школи-інтернату імені М. В. Лисенка виконано твори світових та українських класиків. Цікавим був концерт і в контексті співпраці українських викладачів та концертмейстерів з спеціалізованих музичних шкіл-інтернатів Києва, Львова, Харкова та іноземних солістів. Вразив аудиторію виступ С. Панкова, який попри повну відсутність зору, виконав твори М. В. Лисенка та Й. С. Баха.

10 листопада в Національній опері України відбувся *гала-концерт національного проекту «Три «С»: Скорик – Станкович – Сильвестров»*, що тривав упродовж 2016–2017 років, охопив найбільші міста нашої країни та об'єднав творчість трьох відомих українських композиторів: М. Скорика, Є. Станковича і В. Сильвестрова. У програмі прозвучали вибрані твори з проекту, які отримали найвищі оцінки слухачів та найбільш яскраво характеризують творчість кожного з композиторів. У концерті взяли участь Заслужений академічний симфонічний оркестр Українського радіо та Муніципальний камерний хор «Київ».

Своє *120-річчя Одеське училище мистецтв і культури імені Костянтина Данькевича* відзначило виконанням «Духовного концерту» Д. Еллінгтона в аранжуванні з. п. к. України М. Голощапова та виступами студентів та випускників відділення класичної, народної та сучасної хореографії. У заході взяли участь студентський колектив «Одеський біг-бэнд», камерний оркестр під орудою О. Єргієвої та хор училища, а також гості заходу – солісти-вокалісти: О. Небога (сопрано), О. Кузуб (мецо-сопрано), Р. Руссу (баритон), солісти-інструменталісти: В. Вакулович (труба), В. Базільов (кларнет), О. Субботін (саксофон-альт), Є. Калюжний (баритон-саксофон), А. Цуканов (тромбон), О. Петухов (рояль), В. Леонов (ударні).

У Миколаївській обласній філармонії під егідою її ювілею (80 років) відбулися концерти: «П'яцолла і танго» за участі солістів Національної філармонії України М. Віхляєвої (фортепіано) та н. а. України В. Самофалова (баян), камерного оркестру «ARS NOVA»; із циклу «Популярна класика», де звучали флейта і фортепіано, гітара і домра та баритон з. д. м. О. Кедіса; «Осінь сюрпризів» для міст'ян у виконанні О. Белоусової, Д. Місанчука, Т. Масельської, Г. Шульгіна І. Лозової та інших.

Симфонію українського композитора М. Березовського, яку з XVIII ст. вважали втраченою, виконав у Львові 8 листопада львівський оркестр K&K Philharmoniker. Ноти музичного твору було знайдено у наш час в архівах Ватикану. Крім того, у програмі прозвучали твори В. А. Моцарта, Ф. Мендельсона та сучасного українського композитора О. Козаренка.

ТЕАТР

У Ніжині 6 листопада завершився *XIII Міжнародний фестиваль жіночої творчості імені Марії Заньковецької*, на якому протягом 11 днів 11 театральних колективів з України, Білорусі, Румунії представили свої творчі доробки. Відкрився захід 27 жовтня драматичною притчею «Безодня» О. Огородника Ніжинського академічного українського драматичного театру ім. М. М. Коцюбинського. Чернігівський академічний обласний музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка презентував прем'єру «Як боги впадуть – безпечно не буде» сучасного англійського драматурга С. Дімітрієвіч, а завершила захід лірична комедія «Ромео і Джульєтта в кінці листопада» Я. Отченашека Львівського національного академічного українського драматичного театру ім. М. К. Заньковецької. Крім того, участь у фестивалі взяли обласні академічні українські музично-драматичні театри з Кропивницького, Полтави, Коломиї Івано-Франківської області, Білої Церкви Київської області та Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. Головну перемогу – номінація «За кращу жіночу роль на фестивалі» – з врученням премії Чернігівської обласної державної адміністрації ім. М. Заньковецької отримала з. а. України К. Кістень за виконання ролі Анни у виставі «Украдене щастя» І. Франка Київського академічного Молодого театру.

Виставкою живопису «Соломія» відкрився *XVI Міжнародний фестиваль оперного мистецтва імені Соломії Крушельницької*, який тривав у Львові з 9 по 19 листопада. Під час заходу за участі заслужених артистів України О. Сидора, С. Мамчур, Р. Трохимука, А. Ісупової та інших пройшли оперні вистави «Ріголетто» Дж. Верді, «Мадам Батерфляй» Дж. Пуччіні та балет «Повернення Батерфляй», написаний спеціально для Львівської опери М. Скориком. Крім того, відбувся концерт пам'яті С. Крушельницької. Завершився фестиваль оперною виставою «Аїда» Дж. Верді, в якій у свій час тріумфувала С. Крушельницька.

Національна опера України урочисто відзначила своє 150-річчя. З нагоди ювілею 8 листопада, у день відкриття Київської опери, відбувся святковий гала-концерт, який включав найвідоміші фрагменти оперних та балетних вистав у виконанні оперних солістів, артистів балету та хору, серед яких: увертюра та

сцена «Запорізька Січ» із опери М. Лисенка «Тарас Бульба», сцени з опер Дж. Верді «Набукко» та «Сила долі», молитва Андрія з опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» та інші. Завершився концерт виконанням всіма учасниками духовного гімну України – молитви «Боже, великий, єдиний» (музика М. Лисенка, слова О. Кониського). А 7 листопада у Національній опері України за участі представників Національного банку України, Міністерства культури України та ПАТ «Укрпошта» відбулася презентація монет, поштових марок та першого тому енциклопедії «Національна опера України» (А–К), випущених до ювілею театру. Крім того, 28 листопада у Міністерстві культури України відбулось урочисте нагородження митців театру державними нагородами. Зокрема, звання «Народний артист України» отримали солістка опери Л. Монастирська та артист оркестру, концертмейстер Б. Щуцький, звання «Заслужений артист України» – соліст опери Д. Агеев, артист балету Я. Ваня, артисти хору А. Кравченко та С. Салтанов, концертмейстер Г. Дуденкова та артист оркестру С. Кулаков.

У листопаді львівський *Національний театр імені Марії Заньковецької* розпочав святкування 100-річного ювілею. 10 листопада у Національному музеї ім. А. Шептицького відкрилася і триватиме до 6 грудня виставка з фондів Столичного Музею театрального, музичного та кіномистецтва України «Театр Заньковецької. Перші 100 років». Представлено дві сотні унікальних експонатів, зокрема, оригінали документів, що стосуються діяльності театру від часу його заснування, фото- та відео- архівні документи, сценографічні макети, оригінальні костюми з вистав, серед яких і вбрання та аксесуари, в яких виходила на сцену сама Заньковецька. 19 листопада за участі представників державних органів влади відбулася святкова академія, під час якої презентовано відеофільм про історію театру, уривки з вистав, зокрема, відеозапис монологу з вистави «Житєйське море» у виконанні художнього керівника, режисера-постановника і актора театру Ф. Стригуна, та вручено державні нагороди кращим працівникам театру. Звання «Народний артист України» присвоєно Н. Лань, «Заслужений артист України» – Н. Лісовій. Крім того, до свого ювілею театр провів серію прем'єрних показів вистави «Марія Заньковецька» І. Рябокляча у постановці н. а. України Ф. Стригуна. У рамках святкування відбулася презентація I тому трилогії з історії театру «Національний академічний український драматичний театр ім. Марії Заньковецької: Час і долі» (1917–1944 рр.). Також театру було присвячено виставку «Театр Заньковецької. Перші 100 років», яка відкрилася 10 листопада у львівському Національному музеї ім. Андрея Шептицького. А у Львівському національному університеті ім. І. Франка за участі вітчизняних і зарубіжних театрознавців пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція «Національному академічному українському драматичному театру імені Марії Заньковецької 100 років». З нагоди ювілею до Львова завітали Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка з виставою «Три товариші» за мотивами однойменного роману Е.-М. Ремарка (у головних ролях н. а. України Є. Нищук та з. а. України А. Савченко) та Національний театр російської драми ім. Лесі Українки з виставами «Шалена кров» Н. Ерпулат, Й. Хіллє та «Нахлібник» за І. Тургенєвим.

У бенефісній програмі «90 років на оксамиті рампи» *Миколаївського академічного українського театру драми та музичної комедії*, який відзначив у листопаді 90-річчя, було представлено ювілейну виставу-бенефіс «90 перлин на бархаті рампи» та фрагменти 14 вистав музичних та драматичних жанрів: опери «Так чинять усі жінки» В.-А. Моцарта, оперети «Баядера» І. Кальмана, мюзиклу «Звуки музики» Р. Роджерса, драми «Для домашнього огнища» І. Франка, комедії «Маска» А. Чехова, поетичної драми «Маруся Чурай» Л. Костенко та інших. Крім того, пройшли вокальні та пластичні номери, серед яких – «Моли́тва за Україну», та відбувся виступ юних акторів студії «Академія пана Куліси», яка 25 років працює при театрі.

У рамках святкування 70-річчя творчої діяльності *Мукачівського драматичного театру* у листопаді на сцені театру відбулися три театральні фестивалі. Розпочав сценічний марафон *I Всеукраїнський дитячий театральний фестиваль «Імпреза над Латорицею»* (2–5 листопада). У ньому взяли участь: Народний студентський театр «Вавилон» та Зразковий художній колектив «Дитячий театр „Спалах“» з Києва, Школа-студія сучасного танцю «Акверіас» зі Львова, Дитяча театр-студія «Азарт» з Харкова, PeleArt.Studio з Одеси, Народний театр-студія «Сьоме небо» та Театр-студія «Птаха» з Вінниці, Театр «КОЛОРИТ» з Чернігова, Театр-студія «МИ» з Конотопа, Зразкова музично-драматична студія «Теремок» з Білгорода-Дністровського Одеської області та Зразковий театральний колектив «Росинка» з Мукачево Закарпатської області. Гран-прі здобув народний художній колектив дитячий театр «Каламбур» з Харкова. З 9 по 16 листопада в рамках *Фестивалю-лабораторії новаторських вистав молодіжних театрів України* свою майстерність представляли митці зі столиці – Театр «Золоті Ворота», «Новий український театр», театр-квартира «СквоЗняк», «Театр між трьох колон», а також харківський театр «Арабески» та Мукачівський драматичний театр, який танцювальною виставою, стімпанк-драмою «Deus ex machine», закрив захід. А 19 листопада розпочався і триватиме по 3 грудня *VI Театральний фестиваль «Зірковий листопад»*, на якому свої вистави представили Національний театр російської драми ім. Лесі Українки, Національний український драматичний театр ім. М. Заньковецької, Львівський музично-драматичний театр ім. Ю. Дрогобича з Дрогобича, Миколаївський художній російський драматичний театр, Коломийський театр ім. І. Озаркевича (Івано-Франківська область), Херсонський обласний музично-драматичний театр ім. М. Куліша, Івано-Франківський музично-драматичний театр ім. І. Франка, Хмельницький обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Старицького, неформальний театр «Склад» зі Львова, київські колективи «Franko-театр» і «Театральна біржа», а також Мукачівський драматичний театр.

Театри Києва у листопаді запросили на прем'єри вистав: Національна опера України – опери «Фауст» Ш. Гуно (поновлення); Національний драматичний ім. І. Франка – вистави «Розбитий глек» за однойменною п'єсою Г. фон Клейста; Національний академічний російської драми ім. Лесі Українки – трагікомедії «Наша кухня» А. Котляр; Національна оперета України – мюзиклу «Ханума» за п'єсою А. Цагарелі на музику Г. Канчелі; академічний Молодий – фантазмагорію «Милий друг» за однойменним романом Гі де Мопассана; ака-

демічний драми та комедії на лівому березі Дніпра – «Життя попереду» за мотивами роману Е. Ажара «Все життя попереду»; академічна майстерня театрального мистецтва «Сузір'я» – комедію «Біля Чорного моря» М. Жванецького та музичної любовної авантюри «Смак черешні» А. Осецької; муніципальний академічний опери і балету для дітей та юнацтва – балетів «Варіації життя» на музику А. Шнітке, Г. Перселла, О. Арнальдса, С. Андерсона, М. Ріхтера та «Ближче, ніж кохання» на музику Й. Пахельбеля, Г. Ф. Генделя, К. В. Глюка, А. Вівальді, Е. Боссо, А. Марчелло; «Золоті ворота» – трагікомедії «Місто богів» С. Грума; Український малий драматичний – «Холодна м'ята» за творами Г. М. Тютюника; «Дикий» – міксу трилера, музичної комедії та пародії на голлівудські стрічки «KILL» за мотивами п'єси Ж. Жене і вистави «Служниці» Р. Віктюка; Національний центр Леся Курбаса – «Дезертир» за мотивами п'єси А. Фугарда «Країна свиней»; Театральна майстерня М. Рушковського – «Якось воно буде» за творами О. Вишні до 128-ї річниці від дня народження гумориста.

У театрах України пройшли прем'єри вистав: у дніпровських: академічному українському музично-драматичному імені Т. Г. Шевченка – драматичного анекдота «Вахтер» Г. Пінтера, академічному драми і комедії – комедії-буффа «Про Федота-стрільця» за мотивами твору Л. Філатова; у Закарпатському академічному обласному музично-драматичному імені братів Шерегіїв – драми «Крок від любові» за п'єсою М. Старицького «Циганка Аза»; в Івано-Франківському академічному обласному музично-драматичному ім. І. Франка – «На Західному фронті без змін» за романом Е. М. Ремарка; у луцькому «ГармИдЕр» – форуму-вистави «Казки Ж» про жіночі мрії та розчарування та «Сім документальних історій поетів ХХ століття. Пауль Целан, Маріє Ундер, Юзеф Лободовський, Зузанна Гінчанка, Лариса Геніюш, Чеслав Мілош та Олена Теліга»; у Львівському імені Лесі Українки – «Калігула» за твором А. Камю; у Миколаївському академічному художньому російському драматичному – буффонади «Труффальдіно, або Слуга двох панів» К. Гольдоні; в Одеському національному академічному опери та балету – опери «Набукко» Дж. Верді; у Харківському національному академічному опери та балету ім. М. Лисенка – опери «Шукачі перлів» Ж. Бізе; у Херсонському обласному музично-драматичному ім. М. Куліша – моновистави «Зрада» за п'єсою О. Ірванця «Маленька п'єса про зраду для однієї актриси» та «Юда» за п'єсою Лесі Українки «На полі крові».

ВІЗУАЛЬНІ МИСТЕЦТВА

У столиці 26 листопада завершилася II «Київська бієнале» з ключовою темою «Київський Інтернаціонал», яка пройшла у п'яти локаціях і включала більше 40 подій, які відвідало понад 20 тисяч осіб. Участь у заході взяли відомі історики, філософи, економісти та митці з Польщі, Німеччини, Італії, Великої Британії, Греції, Туреччини, Єгипту, США, Китаю. Україну представляли В. Петрова, М. Рідний, Г. Циба, С. Климко, Я. Бачинська, Л. Войцехов, М. Бочкар'єв та інші. Відкрився захід експозицією «Свято скасовано!», присвяченою пам'яті революції та феномену цензури. Також експонувалися виставки: «Мертві душі» (проблематика біженців у світі), «Dance, Dance, Dance» про рейв-

культуру, «Ринок», яка покликана привернути увагу до архітектурних пам'яток пізнього модернізму в Україні та інші. Під час бієнале відбувся запуск експериментальної платформи «Радіо Інтернаціонал» та серії подій, присвячених проблемам чуттєвого сприйняття та статусу сучасних медіа. Кінематографічний блок складався з показів авангардних українських фільмів – «Арсенал» О. Довженка (1929), «Навесні» М. Кауфмана (1929), «Одинадцятий» Д. Вертова (1927) та інших. Також у рамках заходу відбувся показ фільму «Ні! Ні! Ні!», представлено прем'єру нового серіалу «Озброєні та небезпечні» українського художника й режисера М. Рідного. Окрім цього, відбулись дискусії, лекції, семінари та воркшопи, концерти, презентації книг та інше. Події паралельної програми бієнале проходили в художніх центрах та освітніх інституціях Праги, Відня, Парижа, Амстердама та Мадрида.

У Києві оголосили переможців *VI Конкурсу «МУХі»*, участь в якому взяло 12 (із 456 заявок) молодих українських художників. Зокрема, М. Прошковська та М. Чуриков з Києва, С. Григорян з Івано-Франківська, О. Дімов та М. Карабінювич з Одеси, І. Драган з Чернівців, С. Радкевич зі Львова, А. Ткаченко та О. Федорова з Харкова та інші. Гран-прі конкурсу присуджено киянину М. Алексеєнку за проект «Hollywood-Troeshchupa». Заключну екскурсію виставкою фіналістів МУХі у Національному музеї Тараса Шевченка провела організаторка заходу М. Щербенко.

Протягом місяця у столиці експонувалися виставки: у Національному художньому музеї України – графіки О. Аксініна «Лабіринти Аксініна»; у Музеї сучасного мистецтва України – творів родини Красних-Ольхових «Родина. Майстерність. Традиція»; у Центральному будинку художника – живопису, графіки О. Дубовика «Діалог із незбагненим»; у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва – «Білокурівський листопад» до 117-ї річниці від дня народження н. х. України К. Білокур, робіт К. Ковгана «Стежками рідного краю» (різьблення на дереві); у Національному заповіднику «Софія Київська» – робіт н. х. України В. Слєпченка; у Літературно-меморіальному будинку-музеї Тараса Шевченка – філії Національного музею Тараса Шевченка – авторської ляльки Ю. Петренко; у Центрі української культури і мистецтва – графіки М. Заворотного «Чорно-білі сни»; у мистецькому центрі «Шоколадний будинок» – живопису та графіки З. Мички; у Музеї театрального, музичного та кіномистецтва України – сценографії М. Френкеля; у Музеї видатних діячів української культури – підсумкова виставка «Фестивалю фотоклубів України 2017»; у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара» – до ювілею н. а. України Н. Матвієнко «Ой, виорю нивку широкою»; у Музеї історії Києва – робіт А. Крайневої «Ковток повітря» та творів О. Ревіки «Вони – це Ми»; у музеї «Київська фортеця» – робіт вітчизняних митців «More than Ukraine» (тема заходу – «26 років незалежності, 26 митців, 26 картин»); в Інституті проблем сучасного мистецтва – живопису, скульптури, інсталяції, фото- та відеоарту, а також робіт, виконаних в експериментальній техніці 43 художників піз назвою «Механізм еволюції» в рамках платформи «Новітні спрямування»; у «Будинку Децентралізації» – робіт К. Марлінського; у **галереях і арт-центрах:** «Art Ukraine Gallery» – робіт О. Ройтбурда «Галантна

доба Просвітництва», робіт В. Реунова «Краще, ніж оригінал»; «BARVY» – живопису О. Придувалою «Мій дім»; «Bereznitsky Aesthetics» – живопису Е. Шемсединової «Останній кримський альбом», живопису та графіки В. Герценка; «Dumchuk Gallery» – творів А. Ганкевича «Наскрізь»; «Educatorium» – графіки та живопису В. Кравця «Регіт горили», фото, відео-арту, lo-fi, мобільного мистецтва М. Зацарінного «Світло»; «FACE Foundation» – скульптури О. Золотарьова «Інтерференція»; «GALLERY 83» – молодих українських художників С. Западні, П. Гронського, арт-групи ТхТ та інших «Creation Fair»; «Invogue» – портретів і пейзажів О. Канівець «Away from reality/Геть від реальності»; «Lab24» – робіт учасниць арт-групи Light «Її простір»; «M17» – живопису А. Варварова «Я живу!», робіт Р. Перекучі «Білий квадрат, Жовтий хрест, Крапка»; «Nebo Art Gallery» – офортів С. Рунової «Міста»; «Pavlovka ArtGallery» – робіт М. Герасименко «Сітка»; «PinchukArtCentre» – творів 15 українських художників «Анонімне суспільство», робіт А. Звягінцевої «Недоречні доторки»; «Voloshyn Gallery» – живопису А. Миронової «Наді мною»; арт-просторі ЦУМу – 90 робіт видатних українських митців, які уособлюють напрями вітчизняного мистецтва від 50-х років минулого сторіччя до наших днів: О. Ройтбурда, В. та М. Мамсікових, С. Шишка, В. Зарецького та інших; «Білий світ» – робіт С. Гая «Живопис»; «Дукат» – творів А. Блудова «Emblemata», гравюр П. Фішеля; фонді «Ізоляція» – художніх проектів арт-оглядача www.chernozem.info В. Гризи, колажів Є. Величева «Я Галерея», робіт Н. Лялюк «Наближення і віддалення»; «КалитаАртКлуб» – гравюр та кераміки А. Ільїнського «Взаємини та відносини»; «Карась Галереї» – кольорових рельєфів, ліноритів, фото, випалювання О. Солоп «Сублімація почуттів», робіт П. Бевзи «Розчерк»; «Лавра» – живопису, графіки і відеоробіт Р. Михайлова «Страх», робіт З. Ліхачевої; «Мануфактура» – живопису Д. Ковалю «В очікуванні сонця»; «Триптих-Арт» – скульптори В. Пирогова «Човен буття», робіт О. Литвиненка «Живопис»; «ЦеГлинаАрт» – текстилю Н. Борисенко та кераміки О. Дворак-Галік «Текстура»; «ЦЕХ» – робіт Я. Деркача, З. Горобйова та С. Лиховида під назвою «LUUK» («Луганське українське»); «Щербенко Арт Центрі» – живопису Р. Тремби «Ескізи в об'ємі»; «Я Галерея» – живопису В. Ралко «Урочистість».

І Міжнародний арт-ярмарок фотографії Photo Kyiv тривав у Києві протягом 2–5 листопада. В експозиції – стенди з вуличною, документальною, репортажною і арт-фотографією від галерей з різних міст України: «Bruce Collections», «NU Art Gallery», «5.6 Gallery», «Art14», «Tauvers International», «InVogue#Art», «Apart11» та інших. Центральною подією заходу стала колективна виставка робіт корифеїв української фотографії та молодих, але вже знаних, авторів «Український архетип». Це представники харківської і київської шкіл фотографії, а також автори з інших міст, які працюють у різних техніках і жанрах. Серед них – С. Братков, А. Савадов, М. Педан, Є. Павлов, О. Чекменьов, К. Головченко, І. Гайдай, М. Дондюк, група «Шило» та інші. Крім того, фондом «Ізоляція», газетою «Сьогодні», фестивалем Odesa//Batumi Photo Days, спільнотою «Українська вулична фотографія» та іншими було презентовано свої спеціальні проекти. Також пройшла освітня програма, яка включала лекції, дискусії

та зустрічі з відомими фотомитцями. Серед спікерів – Р. П'ятковка, В. Марущенко, О. Ляпін, О. Гляделов та інші.

З 23 до 26 листопада у Києві пройшла *I Міжнародна виставка фотографії Kyiv Photo Week – I Український тиждень фотографії*. Організатори заходу – «ArtSpatium Foundation», «Tuzov Art Group», «Tumasoff Gallery». Це міжнародний фотографічний форум, де відомі іноземні та українські фотографи показали свої кращі роботи. Україну представляли С. Тумасов, Р. П'ятковка, В. Сидоренко та інші. Крім того, експонувалися виставка студентських робіт. У рамках заходу відбувся конкурс для молодих фотографів, перемогу в якому здобула Г. Криворучко з Кропивницького. Також пройшли лекції з проблемних питань авторського права, у тому числі про те, що фотограф може знімати на вулиці й що він може робити з цими фотографіями.

Міжнародна мистецька виставка – *XXI Осінній салон «Високий замок»* з цьогорічною темою «Скульптура та живопис» стартувала у львівському Палаці мистецтв 5 листопада і триватиме до 5 грудня.. Участь у показі беруть 120 митців з Одеси, Чернігова, Дніпра, Львова, інших міст України та з-за кордону. Зокрема, О. Скоп, О. Микита, А. Михальчук та інші. Окрім основної експозиції представлено обласну виставку дитячої творчості, експозиції українського плаката, присвячену 100-річчю кафедри графічного дизайну та мистецтва книги Академії друкарства, та графіки львівського художника М. Яціва (1929–1996).

У Львові під час *Фестивалю вуличного мистецтва Lviv WallKing*, націленого на переформатування міського простору й популяризацію вуличного мистецтва, львівськими вуличними художниками: А. Савчишиним, Т. Довгалюком, В. та С. Грехами, В. Федусівим, С. Радкевичем та іншими – створено сім нових муралів. Організатори проекту – мистецьке об'єднання «Фарбований лис» та ГО «Інститут суспільних ініціатив».

14 листопада у столичній галереї «Триптих АРТ» відбулося відкриття *нідсумкової виставки III Міжнародної арт-резиденції «DEC ART»* з цьогорічною темою «Творці змін», яка пройшла у червні – серпні 2017 року в українських Карпатах. У пленері взяли участь 25 художників з України та Європи. Зокрема, В. Дейсун, Ю. Шаповал, Н. Мандра та інші. За 2,5 місяці створено 133 арт-об'єкти, в тому числі фото- і відеороботи, скульптуру, живопис, графіку, монументальний живопис, ленд-арт, стріт-арт. На підсумковій виставці представлено лише частину робіт, іншу частину подаровано жителям Мигова Чернівецької області, де проходив захід.

Премію *імені М. Г. Дерезуса* у 2017 році присуджено з. д. м. України В. Чабанику за серії графічних робіт «Українська абетка» та «Видатні діячі мистецтва», а премію *імені Катерини Білокур* – майстру художньої обробки шкіри О. Шулепі з Івано-Франківська за серію робіт із шкіри.

У містах України експонувалися виставки: у *Дніпрі* – графіки і живопису Т. Юшкової «Шукаю радісне „несучасне“ мистецтво», художньої авторської ляльки «Натхнення» (колективна), робіт, створених у різних жанрах, жінок-художниць «Її величність муза», робіт арт-комуни «Сквот на вул. Олегівській», графіки та живопису С. Алієва-Ковики; у *Житомирі* – «Світ мальованої кераміки Олега Ольжича», графічних робіт А. Хачатряна «Космічна Одиссея»; в *Івано-*

Франківську – живопису, дерев'яної скульптури, інсталяції із соляних кристалів В. Гутирі «Дванадцять»; у *Кропивницькому* – творів художника-іконописця О. Охупкіна «Образи української душі», робіт А. Козлової «Лірика душі», творів В. Попова «Велич таланту» та А. Надеждіна «Déjà vu, або згадати майбутнє»; у *Луцьку* – робіт К. Борисюка, живопису та графіки Н. Кумановської; у *Львові* – монументального живопису і вітражу І. Бадяка «Поza межами кольору», килимів Н. Шимін «Трансформація», живопису Ю. Ковалю «Окреслена територія, художнього скла і живопису О. та І. Турецьких «Чарівний сад», пластилінового живопису А. Вострякової; у *Миколаєві* – сучасних гобеленів Н. Мазур, плернерних робіт художників в різних стилях і техніках, написаних під час 10-денного літнього плернеру на Кінбурнській косі Очаківського району Миколаївської області «Кінбурн – любов моя – 2»; в *Одесі* – ілюстрацій М. Реви «Одеський декамерон» до однойменної книги Г. Голубенка, робіт одеських художників-абстракціоністів різних поколінь «Idea Time Code», живопису О. Разінкіної «На сонячній стороні вулиці», робіт арт-об'єднання «Лабораторія живопису» під назвою «У просторі часу», батика У. Балан «4 дні в Одесі»; у *Полтаві* – живопису Ю. Петушинської «Смак весни» та В. Бабенка «Поточний перегляд»; у *Рівному* – робіт закарпатських мисткинь «Верета»; в *Ужгороді* – творів С. Шолтеса «Чотири пори року», робіт Т. Сільваші (абстрактного мистецтва), живопису «Паралелі буття Марії Митрик», живопису і графіки «Синтеза» І. Дідика та І. Войтович, живопису Г. Булеци «Трансплантація», живопису та графіки В. Філеша «Боржавська елегія»; у *Тернополі* – кераміки та живопису М. Вахняк «відЧУТТЯ», робіт Д. Мовчана «На папері», плернерних робіт 11 художників «Муза і кухня»; у *Харкові* – творів В. Костирка та Є. Равського «Правдою мистецтва є фікція», плернерних робіт художників ленд-арту під назвою «ex. плернер: Віддалений доступ. Баранівка/Чернігів»; у *Херсоні* – живопису, графіки, скульптури, фотографій місцевих митців під назвою «Арт-Цех»; у *Хмельницькому* – робіт М. Шавиріної-Школяр «Суміш для приготування понеділка», творів М. Андрійчука «Історичні портрети»; у *Черкасах* – гобеленів О. Слепцова, пейзажів В. Богачової-Сумченко «Синтез», творів О. Отнякіної-Бердник «Дивовижні звірі передзим'я»; у *Чернівцях* – живопису М. Рибачук «Етюди провансу»; у *Чернігові* – живопису Л. Заборовського, творів Р. Петрука «Горизонти сучасності».

У містах і селах України відкрито пам'ятники: *воїнам, які віддали свої життя за Україну* – на пункті пропуску «Золоте», що на Луганщині, поблизу лінії розмежування; класику української літератури *Петру Гулаку-Артемівському* – у Харкові (автори – скульптор О. Рідний та архітектор С. Чечельницький); майстрові народного малярства *Григорію Ксьонзу* – у селі Токарі Лохвицького району Полтавської області; *меморіал пам'яті жертв псевдособору 1946 року* – у селі Мушкатівка, що у Борщівському районі Тернопільщини; погруддя *Тараса Шевченка* – у райцентрі Бершадь, що на Вінниччині.

Меморіальні дошки відкрито: народному артисту України *Юрію Попову* – у Полтаві; етнографу, засновнику театру в Кам'янці-Подільському, письменнику польського походження *Пйотру Якси-Биковському* – у с. Якушенці, що на Вінниччині.

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО

Гала-концертом і врученням нагород переможцям конкурсу в Житомирському обласному музично-драматичному театрі 6 листопада завершилася триденна *Міжнародна хореографічна асамблея ім. Н. Скорульської*, присвячена 130-й річниці з дня народження її батька М. Скорульського, автора музики балету «Лісова пісня». Загалом майже 500 учасників заходу – танцюристів з 7 областей України, а також з Білорусі, Болгарії, Грузії, Польщі змагалися у номінаціях класичного та сучасного танців. Гран-прі вибороли представники школи сучасного танцю «Totem dance school» з Києва, а також соліст Національної опери України ім. Тараса Шевченка Д. Сілкін. У рамках асамблеї пройшли майстер-класи від провідних хореографів України та світу, хореографічний форум для керівників колективів та відбулися виступи артистів Національної опери України К. Кухар та О. Стоянова.

V Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії імені Павла Вірського, який проводиться раз на 3 роки, відбувся у Києві 20–22 листопада. У змаганні взяли участь понад 130 хореографічних колективів з усієї України, а у 2-х відбіркових – понад 500. Гала-концерт пройшов у Національній опері України. Гран-прі конкурсу виборов ансамбль народного танцю «Радість» Палацу учнівської молоді міста Луцька.

Премію імені А. Ф. Шекери у 2017 р. присуджено артисту балету, провідному майстру сцени, автору та постановнику балетних вистав Дніпропетровського академічного театру опери та балету Д. Омельченку за постановку сучасного балету «Carmen&Jose».

КІНОМИСТЕЦТВО. КІНОВІДЕОПРОКАТ

XXIV Міжнародний фестиваль анімаційних фільмів «КРОК – 2017: У рідній гавані» пройшов 23–26 листопада у київському Будинку кіно. До участі у фестивалі надійшло 1106 фільмів з 57 країн світу. У міжнародній конкурсній програмі брала участь 41 стрічка з 20 країн світу, в т. ч. і з України. Гран-прі здобув фільм австрійського режисера Д. Ляйтнер «Кінець сезону». Україну в Національній конкурсній програмі фестивалю представляло 18 фільмів. Гран-прі отримала стрічка режисера С. Сантімова «Елювіум – Регенеративна істота». Програмою «Перші» відзначено 90-річчя української анімації. Також було відзначено 85-річчя Президента «КРОКу», режисера Д. Черкаського, 80-річчя корифея української анімації Є. Сивоконя. Традиційно пройшли майстер-класи, спеціальні покази, ретроспективи та інше.

Нагородження переможців *III Кіно-медіа-фестивалю для молоді «Кіно-маршрут»* відбулося 11 листопада у Жовкві, що на Львівщині. На захід надійшло понад 250 короткометражних робіт з різних куточків світу, які змагалися у міжнародній, введених цього року вперше, та національній програмах. Першу премію у міжнародній анімаційній програмі здобув фільм А. Щербака «Причинна». У національній програмі фестивалю у номінації «Експериментальне кіно» перемогла робота О. Бикова «Зсередини», у номінації «Ігрове кіно» – стрічка В. Бакума «Нетерпимість», у номінації «Документальне кіно» – короткомет-

ражка А. Корж «Дім». Окрім конкурсних показів, які відбувалися у Жовкві та у Львові, пройшли творчі зустрічі, концерт гурту «Мольфар», а також майстер-класи з режисером українського фентезі «Сторожова вежа» Ю. Ковальовим, режисером та аніматором О. Педаном, режисером-кінодокументалістом та музикантом Ю. Зморовичем та ін.

На Хмельниччині 18 листопада пройшов *I Кам'янець-Подільський фестиваль незалежного українського кіно «Бруківка»*. Ідея проведення фестивалю належить молодому місцевому режисеру, автору багатьох відеороликів, соціальних сюжетів, шоу та програм А. Зайцю. У рамках заходу відбувся конкурс на кращий короткометражний фільм, участь у якому взяло 50 стрічок молодих режисерів з Києва, Вінниці, Львова, Луцька, Миколаєва, Рівного, Тернополя, Харкова, Чернівців, Хмельницького, Кам'янця-Подільського та інших міст України. Також відбулися покази кращих стрічок Одеського та Маріупольського міжнародних кінофестивалів, різноманітні виставки, спілкування з режисерами та акторами, майстер-класи тощо.

МУЗЕЙНА СПРАВА. ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

9 листопада в Києві презентовано патріотичний музейний проект – *галерею-музей «Історія становлення української нації»*. Представлено перші 30 сюжетних композицій силіконових фігур видатних українців із запланованих 130, які на 30 локаціях зображатимуть ключові етапи формування української нації та державності від часів Київської Русі до сьогодення. Це відомі діячі культури, освіти і мистецтва, спортсмени, журналісти, поети, письменники, публіцисти, актори театру та кіно, громадські та релігійні діячі, науковці з різних галузей знань. Над експозиціями галереї-музею працюють українські та зарубіжні фахівці: історики, продюсери, режисери, скульптори, художники, журналісти. Мета проекту – демонструвати успіхи та переможні моменти славетних сторінок історії нашої нації, в яких прославилися українці та їх предки. Автор та керівник проекту – В. Галан.

Національний музей Тараса Шевченка в рамках програми «Музей без бар'єрів» у співпраці з «Доступно.UA» та за ініціативи «Вікенд необмежених можливостей» з 29 листопада розпочав інтерактивно-дискусійний *проект «без-БАР'ЄРНЕ мистецтво»*, який триватиме до 3 грудня. Зали музею перетворилися на справжній лабіринт з випробуваннями. Щоб ознайомитися з творами мистецтва, відвідувачам довелося на власному досвіді: відчувати, як сприймають світ люди із порушеннями зору, слуху та опорно-рухового апарату; подолати бар'єри, з якими стикається маломобільна група людей.

Протягом листопада у музеях України пройшли виставки: у столичних національних: українського народного декоративного мистецтва – «Музейні скарби. 3 надходжень 1902–1927 років», присвячену 150-річчю від дня народження академіка М. Біляшівського та 140-річчю від дня народження вченого-етнографа Д. Щербаківського; історії України – «ГУЛАГ: про що мовчав мій дідусь», котра висвітлює персональну історію в'язня ГУЛАГу Гельмута Вейса; літератури України – «Альманах «Літературний ярмарок» – територія свободи», присвячена українському відродженню 1920–1930-х років, де пред-

ставлено унікальні документи з архіву Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України; у львівських: Національному імені Андрея Шептицького – ікон та різноманітних композицій сакрального змісту кафедри сакрального мистецтва Львівської національної академії мистецтв під назвою «Під патронатом св. Луки»; літературно-меморіальному музеї Івана Франка – посмертних масок видатних осіб з унікальної колекції відомого скульптора П. Дзиндри «Національний пантеон у посмертних масках»; у Дніпропетровському національному історичному ім. Д. Яворницького – понад 200 експонатів староегипетських і античних раритетів із фондів музею; у Музеї мистецької родини Кричевських, що в Опішному на Полтавщині, – творів кераміки трипільської доби, знайдених під час археологічних розкопок поселення Бернашівка – 2, що поблизу однойменного села на Вінниччині, у 1989–1991 та 1993 роках з колекції Національного музею-заповідника українського гончарства.

16 листопада у Києві, в Музеї видатних діячів української культури Лесі Українки, М. Лисенка, П. Саксаганського, М. Старицького відбулася *Всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективні напрямки розвитку музейної справи та музеєзнавства в контексті європеїзації української гуманітаристики»*. Основні тематичні напрямки роботи конференції: історія та сучасний стан музейної справи; пріоритетні напрямки музейної діяльності (науково-дослідний та культурологічний заклад чи розважальний центр), музеї як соціокультурні інституції: втілення нових форм роботи; інтеграція музеїв у різні сфери суспільного життя; створення музейних експозицій та формування колекцій та інші.

Музейниками з різних міст України на *науково-практичній конференції «Меморіальні музеї сьогодні: специфіка експозиційної, фондової та освітньої роботи»*, яка пройшла у львівському Музично-меморіальному музеї Соломії Крушельницької 6–7 листопада, обговорено актуальні питання діяльності меморіальних музеїв України, в т. ч. музейні програми для людей з особливими потребами. Особливістю цьогорічної конференції була практична частина з майстер-класами працівників Музею Соломії Крушельницької.

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

З метою ознайомлення спеціалістів бібліотек, музеїв, архівів із передовими світовими практиками, а також навчання технологій оцифрування, створення цифрового контенту, формування та інтеграції цифрових колекцій, методам їхньої популяризації, організації доступу та використання у Києві 21–23 листопада відбувся *V Міжнародний науково-практичний семінар «Оцифроване надбання: збереження, доступ, репрезентація»* з цьогорічною темою «ІТ-інфраструктура та безпека даних в Установах Пам'яті. Спеціальні рішення для різних категорій користувачів. Монетизація». У рамках семінару пройшли покази II Міжнародного фестивалю контенту оцифрованого надбання – «ДІГІТАЛІ-ФЕСТ – 2017». Серед доповідачів – В. Піоро, Д. Гераскін та інші. Також відбулись презентації успішних прикладів створення цифрових колекцій, зокрема «Правові аспекти оцифровки об'єктів культурного надбання» від Асоціації «Інформатіо-Консорціум».

Різними бібліотечними заходами відзначено ювілеї українських літераторів: 105-річчя від дня народження *А. Малишка*; 100-річчя від дня народження *М. Івасюка*; 145-річчя від дня народження *Б. Лепкого*; а також: 350-річчя від дня народження англійського письменника Дж. Свіфта; 260-річчя від дня народження англійського поета та художника У. Блейка; 215-річчя від дня народження німецького письменника А. Гауфа; 155-річчя від дня народження німецького драматурга Г. Гауптмана; 110-річчя від дня народження шведської письменниці А. Ліндгрєн та італійського письменника А. Моравіа та інших.

ЛІТЕРАТУРА

10–12 листопада на території НСК «Олімпійський» відбувся *XVI Київський міжнародний ярмарок «МЕДВІН: Книжковий світ»*, де всі охочі мали змогу ознайомитися з новими виданнями та відсвяткувати День української писемності й мови. Книжкові новинки були розміщені на стендах 75 видавництв. Кураторами культурної програми були брати Капранови. Відбулись презентації-дискусії «Дорога на Асмару як тема для медитації», «Оранжевий ЛюБлюз», поетичні читання та відкритий мікрофон, автограф-сесії письменників Д. Павличка, І. Роздобудько, М. Слабошпицького, братів Капранових, А. Кокотюхи, Л. Кононовича та інших, майстер-клас з мультиплікації від Ю. Журавля тощо.

Український інститут книги з метою популяризації українських книжок у соціальній мережі Facebook розпочав *флешмоб «Читай українське»*. До нього вже долучилися Прем'єр-міністр В. Гройсман, Міністр культури України Є. Нищук, письменники О. Забужко, С. Жадан та багато інших. За умовами акції потрібно написати кілька речень про недавно прочитану книжку українського видавництва, додати фото з нею, поставити хештег #читай-українське або #ireadUA та позначити тих, кому хочеться передати естафету.

«Читаємо українське. Читаємо українською» – під таким гаслом у івано-франківській фортечній галереї «Бастіон» пройшла *виставка-презентація сучасної друкованої продукції «Сторінками української книги»*. Це вже традиційна для міста подія, присвячена Дню писемності та цього року також ювілею створення УПА. Відкрився захід тематичним театральним дійством «Зродились ми великої години» за участі акторів обласного музично-драматичного театру ім. І. Франка та Нового театру. Книжковий ярмарок розгорнули видавництва з Івано-Франківська, Косова, Львова, Тернополя, Закарпаття. Відбулося «Дефіле української книги» та виставка каліграфії «Наша кирилиця» від Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Крім того, пройшли зустрічі з авторами, вікторини, презентації книжок письменників Є. Барана, Р. Горака, Л. Пилип'юк, В. Бабія, П. Гавука, В. Власенко.

Міжнародна науково-практична конференція «Корифеї української літератури і науки: фундаментальний внесок неокласиків» пройшла у Києві. Організатори – Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова та Київський літературно-меморіальний музей М. Рильського. Захід присвячено 95-літтю утворення кафедри української літератури НПУ імені М. П. Драгоманова та 80-річчю від дня трагічної загибелі її професорів М. Зерова та П. Филиповича.

АМАТОРСТВО. ПРОСВІТНИЦТВО

З нагоди *Всеукраїнського дня працівників культури та майстрів народного мистецтва* в регіонах України пройшли урочистості, вручалися нагороди та відзнаки, відбулися концерти та виставки творів майстрів народного мистецтва. Зокрема, у Києві, в Українському домі, – виставка «Традиції. Творчість. Креатив», де демонструвалися вишиті рушники і сорочки, різьблені дерев'яні шкапулки, гончарні іграшки та посуд, оригінальні вироби handmade, авторські прикраси та аксесуари, автентичні українські сувеніри та подарунки тощо. У Кіровоградському обласному художньому музеї – обласна виставка робіт декоративно-ужиткового мистецтва «Країна майстрів»; у дніпровському Будинку мистецтв – творів народних майстрів із 23 міст і сіл України «Народне мистецтво козацького краю», у т. ч. вишитих рушників з м. н. тв. України Н. Денисюк; у Кропивницькому академічному обласному українському музично-драматичному театрі імені М. Л. Кропивницького – фотовиставка «Окрилені творчістю», присвячена митцям краю; у Полтавському краєзнавчому музеї ім. В. Кричевського – нових виробів майстрині народної ляльки Н. Свиридюк «Полотняні стежки долі» та зібраних родиною Свиридюків зразків давнього жіночого одягу, прикрас, вишитих рушників та багато інших. З нагоди свята багатьом митцям присвоєно *почесні звання*.

Під егідою Міністерства культури України 18–19 листопада 2017 р. у Києві пройшов *VII Міжнародний фестиваль-конкурс талантів «Україна єднає світ»*. У ньому взяли участь понад 1200 талановитих учасників з усіх куточків України: Чернігівщини, Волині, Полтавщини та Херсонщини, а також Румунії, Молдови, Вірменії, Білорусії. Конкурсна програма фестивалю включала найрізноманітніші види виконавського мистецтва, серед яких: конкурс читців, інструментальне, циркове та театральне мистецтво, вокал, хореографія. Гран-прі конкурсу виборов Зразковий хореографічний колектив «Пірует» Полтавської міської школи мистецтв «Мала академія мистецтв» імені Р. Кириченко.

У столичному Українському домі 19 листопада відбувся *Київ-етно-мюзік-фест «Віртуози фолку»*, який об'єднав усіх, хто в своїй творчості звертається до української народної музики. Організатори заходу – музиканти київського ансамблю народної музики «Дніпро». Загалом у фестивалі взяли участь близько 200 учасників з усіх куточків України, з них 70 – це окремі виконавці та музичні колективи. Програма заходу включала в себе: концертні виступи учасників та гостей фестивалю, майстер-класи, виставки українського народного вбрання, вишитих рушників «Дерево роду» із колекцій обухівських вишивальниць, поезій на полотні «Вишитий Кобзар» І. Рябчука, колекції реконструйованої кераміки музею «Дивосвіт Трипілля», етно-музичних інструментів та народних ремесел, друкованих видань, творчі зустрічі з діячами культури та мистецтва, науковцями тощо. У гала-концерті взяли участь гості заходу: народні артисти України Н. Матвієнко, А. Паламаренко, О. Кулик з Київським академічним ансамблем української музики «Дніпро», заслужені артисти України І. Шинкарук, Р. Лоцман, К. Стеценко, співачки Ілларія, Т. Матвієнко, цимбаліст

П. Сказків, гурти ТаRuta та The Dooh, народний фольклорний аматорський колектив «Бовсунівські бабусі» та інші.

Картини-переможці чотирьох Всеукраїнських конкурсів дитячого малюнка, організованих та проведених Всеукраїнським благодійним фондом Ігоря Янковського «Ініціатива заради майбутнього» під назвою «Україна очима дітей» експонувалися у Міністерстві культури України.

У Тернополі відбувся *Міжнародний фестиваль-конкурс дитячого та юнацького пісенного мистецтва «Кришталевий жайвір»*, участь в якому взяли майже 100 учасників із половини областей України, а також з Польщі, Вірменії, Румунії, Молдови і Китаю. Гран-прі конкурсу виборола О. Луценко з Білої Церкви на Київщині, а відзнаку «Літл-прі» – С. Чурпіта з Березані Київської області.

Сольні виконавці, дуети та колективи (загалом 50 учасників) з усієї України взяли участь у *Всеукраїнському фестивалі співаної поезії та авторської пісні «Оберіг»*, який через 16 років знову пройшов у Луцьку 2–4 листопада. Відродження фестивалю присвячено 100-річчю Української революції, 75-річчю створення УПА та новітнім героям України – героям Небесної сотні та героям російсько-української війни на сході країни. Гран-прі конкурсу здобув бард З. Медюх зі Стрия Львівської області. У заключному Гала-концерті переможців виступили також народні артисти України В. Маренич із Луцька та В. Смотров із Хмельницького, бард В. Жданкін із Кременця Тернопольської області, С. Мороз із гуртом «Простір музики» з Черкас, Ю. Поліщук із гуртом «Чорні черешні» з Луцька, лідер гурту «Шабля» В. Гейзер, бард В. Нестерук і Т. Компаніченко з гуртом «Хорея козацька» з Києва та інші.

У Кам'янці, що на Черкащині, завершився *XV Всеукраїнський дитячий музичний конкурс юних скрипалів та піаністів пам'яті П. Чайковського*. У заході взяли участь учні дитячих музичних шкіл та шкіл мистецтв з Черкаської, Кіровоградської, Вінницької, Полтавської, Рівненської, Хмельницької, Тернопільської, Чернівецької, Донецької та Київської областей. У їхньому виконанні прозвучали твори П. Чайковського та інших українських і закордонних авторів. У номінації «Скрипка» перемогу отримали А. Чорний з Олександрії Кіровоградської області та Р. Ель-Лух із Кіровоградської області. Серед піаністів перемогу здобули учениця Кременчуцької ДМШ № 1 ім. П. І. Чайковського (Полтавська обл.) В. Вільховченко та учениця Олександрійської ДМШ (Кіровоградської обл.) Ж. Лузгіна.

III Всеукраїнський мистецький фестиваль-конкурс «Grand Fest Кам'янець» відбувся з 3 по 5 листопада в Кам'янці-Подільському Хмельницької області, у якому взяли участь мистецькі колективи з Києва, Львова, Одеси, Коростеня, інших українських міст та Сербії. Перемогу здобули Д. Довірак та С. Стеф'юк з Івано-Франківська у номінації «Естрадний вокал» та народний художній колектив ансамбль сучасного танцю «Апельсин» з Кам'янця-Подільського у номінації «Хореографія». Крім того, пройшли майстер-класи, показові виступи від зіркових членів журі в усіх номінаціях.

У селищі Великий Бичків, що у Рахівському районі Закарпаття, 9–11 листопада відбувся I фестиваль-змагання «Битва різьбярів». Близько 20 різьбярів із Закарпатської, Львівської та Івано-Франківської областей долучились до заходу, мета якого – підтримка та відновлення традиційного для Закарпаття ремесла – різьбярства. Серед учасників: І. Веклюк, М. Глеба, Н. Гринюк, Р. Дацко та інші. Під час заходу було відкрито «Алею різьби»: на місці зрізаних дерев, котрі потребували вирубки, майстрами було створено художні скульптури на тему «Карпати». Крім того, пройшли майстер-класи з різьби по дереву, ярмарок виробів різьбярства та коренепластики, святковий концерт та конкурс на швидкість різьби у категоріях бензопили та стамески.

У містах України пройшли мистецькі конкурси, на яких своє мистецтво демонстрували *кращі аматорські виконавці та колективи*: у Харкові – IX Всеукраїнський фестиваль-конкурс мистецтв «Осінні мелодії»; у Кропивницькому – VI Всеукраїнський фестиваль-конкурс інструментального, вокального, хореографічного, театрального, циркового мистецтва і театрів мод «Свято талантів»; у Івано-Франківську – II Всеукраїнський фестиваль-конкурс інструментального, вокального та хореографічного мистецтва «Франківська дзига»; у Трускавці – II Всеукраїнський багатожанровий конкурс «Трускавецькі витоки»; у Полтаві – Всеукраїнський відкритий фестиваль-конкурс «Барви Полтави»; у Чернівцях – V Обласний конкурс аматорських вокальних ансамблів та виконавців малих форм «Пісенний краю, Буковино»; у Дубно Рівненської області – обласний відкритий фестиваль-конкурс молодих виконавців сучасної української естрадної пісні та танцю «Зоряний шлях»; у Хмельницькому – обласний огляд-конкурс відродження народних традицій та декоративно-прикладного мистецтва «Доторкніся до душі свого народу»; у Миколаєві – конкурс дитячих хорових колективів і вокальних ансамблів «Барвінковий спів»; у Гуляйполі Запорізької області – X Обласний фестиваль народного мистецтва «Вольниця» та інші.

Матеріал підготувала

Соломка В. А., провідний редактор
відділу наукового аналізу й
узагальнення інформації
Інформцентру з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,77. Б/т. Зам. 139. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ–1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12